

Αρχική σελίδα>Προσφυγή στη δικαιοσύνη>Πού και πώς>Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση [pt](#) αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Swipe to change

πορτογαλικά**Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;****Πορτογαλία****1 Πηγές δικαίου**

Στα άρθρα 1, 3 και 4 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπονται οι παρακάτω πηγές εσωτερικού δικαίου:

- Οι νόμοι
- Το έθιμο
- Η ευθυδικία

Οι πηγές διεθνούς δικαίου είναι οι ακόλουθες (άρθρο 8 του Συντάγματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας):

- Οι νόμοι και οι αρχές του γενικού, ή εθνικού, διεθνούς δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του πορτογαλικού δικαίου
- Οι κανόνες που προβλέπονται στις νομίμως κυρωμένες ή εγκεκριμένες διεθνείς συμβάσεις τίθενται σε ισχύ στο εσωτερικό δίκαιο μετά την επίσημη δημοσίευσή τους και παραμένουν σε ισχύ για όσο διάστημα είναι δεσμευτικοί για το πορτογαλικό κράτος σε ό,τι αφορά τις σχέσεις του με τα άλλα κράτη
- Οι κανόνες που έχουν θεσπίσει τα αρμόδια όργανα των διεθνών οργανισμών στους οποίους έχει προσχωρήσει η Πορτογαλία έχουν άμεση εφαρμογή στο εσωτερικό δίκαιο, με την προϋπόθεση ότι αυτό ορίζεται στις αντίστοιχες ιδρυτικές Συνθήκες
- Οι διατάξεις των Συνθηκών που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κανόνες που θεσπίζονται από τα θεσμικά της όργανα, κατά την εκτέλεση των αντίστοιχων καθηκόντων τους, εφαρμόζονται στο εσωτερικό δίκαιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, σε συμμόρφωση με τις θεμελιώδεις αρχές του δημοκρατικού κράτους δικαίου.

1.1 Εθνικοί κανόνες**Οι νόμοι**

Οι νόμοι συνιστούν άμεση πηγή εσωτερικού δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, στην έννοια του νόμου υπάγονται όλες οι γενικές διατάξεις που παράγονται από τα αρμόδια όργανα του κράτους. Το άρθρο 112 παράγραφος 1 του Συντάγματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας ορίζει ότι συνιστούν νομοθετικές πράξεις οι νόμοι, τα νομοθετικά διατάγματα και τα διατάγματα των αυτόνομων περιφερειών της Πορτογαλίας με ισχύ νόμου.

Το έθιμο

Το έθιμο είναι νομικώς δικαιολογημένο ως πηγή εσωτερικού δικαίου όταν πληρούνται και οι δύο παρακάτω προϋποθέσεις:

- δεν αντίκειται στις αρχές της καλής πίστης και
- αυτό καθορίζεται από τον νόμο (άρθρο 3 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

Η ευθυδικία

Τα πορτογαλικά δικαστήρια μπορούν να διευθετήσουν μια διαφορά σύμφωνα με την αρχή της ευθυδικίας μόνο όταν συντρέχει μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- το επιτρέπει ο νόμος [άρθρο 4 στοιχείο α)] του Αστικού Κώδικα), ή
- οι διάδικοι συμφωνούν και η νομική σχέση επιτρέπεται από το νόμο [άρθρο 4 στοιχείο β) του Αστικού Κώδικα] ή
- τα μέρη έχουν προηγουμένως συμφωνήσει να επικαλεστούν την αρχή της ευθυδικίας [άρθρο 4 στοιχείο γ) του Αστικού Κώδικα].

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις**Συμβάσεις της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο****Η Πορτογαλία δεσμεύεται από 26 συμβάσεις της Χάγης:**

1. Σύμβαση του 1954 για την πολιτική δικονομία

Διατίθεται [εδώ](#)

2. Σύμβαση του 1956 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής έναντι των τέκνων

Διατίθεται [εδώ](#)

3. Σύμβαση του 1958 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων διατροφής τέκνων

Διατίθεται [εδώ](#)

4. Σύμβαση του 1961 για τη δικαιοδοσία των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα προστασίας των ανηλίκων

Διατίθεται [εδώ](#)

5. Σύμβαση του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης

Διατίθεται [εδώ](#)

6. Σύμβαση του 1961 για την κατάργηση της απαίτησης επικύρωσης αλλοδαπών δημόσιων εγγράφων

Διατίθεται [εδώ](#)

7. Σύμβαση του 1965 για την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

Διατίθεται [εδώ](#)

8. Σύμβαση του 1971 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Διατίθεται [εδώ](#)

9. Πρόσθετο πρωτόκολλο στη σύμβαση του 1971 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Διατίθεται [εδώ](#)

10. Σύμβαση του 1970 για την αναγνώριση των αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού

Διατίθεται [εδώ](#)

11. Σύμβαση του 1971 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα

Διατίθεται [εδώ](#)

12. Σύμβαση του 1970 για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις

Διατίθεται [εδώ](#)

13. Σύμβαση του 1973 για τη διεθνή διαχείριση κληρονομικών διαδοχών

Διατίθεται [εδώ](#)

14. Σύμβαση του 1973 για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων

Διατίθεται [εδώ](#)

15. Σύμβαση του 1973 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων όσον αφορά τις υποχρεώσεις διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

16. Σύμβαση του 1973 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

17. Σύμβαση του 1978 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Διατίθεται [εδώ](#)

18. Σύμβαση του 1978 για την τέλεση και την αναγνώριση της εγκυρότητας των γάμων

Διατίθεται [εδώ](#)

19. Σύμβαση του 1978 της Χάγης σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις μεσαζόντων και αντιπροσωπείας

Διατίθεται [εδώ](#)

20. Σύμβαση του 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών

Διατίθεται [εδώ](#)

21. Σύμβαση του 1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία

Διατίθεται [εδώ](#)

22. Σύμβαση της Χάγης του 1996 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών

Διατίθεται [εδώ](#)

23. Σύμβαση του 2000 για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων

Διατίθεται [εδώ](#)

24. Σύμβαση του 2005 για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας

Διατίθεται [εδώ](#)

25. Σύμβαση του 2007 για την είσπραξη, σε διεθνές επίπεδο, απαιτήσεων διατροφής παιδιών και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

26. Πρωτόκολλο του 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμβάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Κατάστασης (CIEC)

Η Πορτογαλία δεσμεύεται από 10 συμβάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Κατάστασης

Οι συμβάσεις αυτές είναι διαθέσιμες [εδώ](#)

1. Σύμβαση για την έκδοση ορισμένων πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης που προορίζονται για χρήση στο εξωτερικό (Παρίσι, 27.9.1956). Έγκριση: Νόμος αριθ. 33/81, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 196, της 27/8/1981

Διατίθεται [εδώ](#)

2. Σύμβαση για την έκδοση ατελώς και την απαλλαγή από την επικύρωση των αντιγράφων των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης (Λουξεμβούργο, 26.9.1957). Έγκριση: Νόμος αριθ. 22/81, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 189, της 19/8/1981

Διατίθεται [εδώ](#)

3. Σύμβαση για τη διεθνή ανταλλαγή πληροφοριών σε θέματα προσωπικής κατάστασης (Κωνσταντινούπολη, 4.9.1958). Έγκριση: [Διάταγμα αριθ. 39/80](#), που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 145, της 26/6/1980

Διατίθεται [εδώ](#)

4. Σύμβαση για τις μεταβολές των επωνύμων και των ονομάτων (Κωνσταντινούπολη, 4.9.1958). Έγκριση: Απόφαση αριθ. 5/84 της Πορτογαλικής Εθνοσυνέλευσης, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 40, της 16/2/1984

Διατίθεται [εδώ](#)

5. Σύμβαση για την επέκταση της αρμοδιότητας των εντεταλμένων να δέχονται την αναγνώριση των εξώγαμων τέκνων αρχών (Ρώμη, 14.9.1961). Έγκριση: Απόφαση αριθ. 6/84 της Πορτογαλικής Εθνοσυνέλευσης, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 50, της 28/2/1984

Διατίθεται [εδώ](#)

6. Διεθνής σύμβαση σχετικά με την έκδοση πολύγλωσσων αποσπασμάτων πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης (Βιέννη, 8.9.1976). Έγκριση: Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 34/83, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 109, της 12/5/1983

Διατίθεται [εδώ](#)

7. Διεθνής σύμβαση σχετικά με την έκδοση πολύγλωσσων αποσπασμάτων πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης (Βιέννη, 8.9.1976). Έγκριση: Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 34/83, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 109, της 12/5/1983

Διατίθεται [εδώ](#)

8. Σύμβαση που απαλλάσσει από την επικύρωση ορισμένες πράξεις και έγγραφα (Αθήνα, 15.9.1977). Έγκριση: Διάταγμα αριθ. 135/82, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 292, της 20/12/1982

Διατίθεται [εδώ](#)

9. Σύμβαση σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα επωνύμων και ονομάτων (Μόναχο, 5.9.1980). Έγκριση: Απόφαση αριθ. 8/84 της Πορτογαλικής Εθνοσυνέλευσης, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 54, της 3/3/1984

Διατίθεται [εδώ](#)

10. Σύμβαση για την έκδοση πιστοποιητικού ικανότητας γάμου (Μόναχο, 5.10.1980). Έγκριση: Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 40/84, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 170, της 24/7/1984

Διατίθεται [εδώ](#)

Άλλες σχετικές πολυμερείς συμβάσεις που δεσμεύουν την Πορτογαλία:

Σύμβαση του Παρισιού για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (Στοκχόλμη, 1967)

Διατίθεται [εδώ](#) και [εδώ](#)

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και πρωτόκολλο του 1957

Διατίθεται [εδώ](#) και [εδώ](#)

Πρωτόκολλο: [εδώ](#)

Σύμβαση περί ενιαίου νόμου επί των συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν και Σύμβαση περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν και πρωτόκολλο (Γενεύη, 1930)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση περί ενιαίου νόμου περί επιταγής και Σύμβαση περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί επιταγών (Γενεύη, 1931)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση της Ουάσιγκτον του 1973 για τον ενιαίο νόμο σχετικά με τον τύπο διεθνούς διαθήκης, στην οποία η Πορτογαλία είναι συμβαλλόμενο μέρος, η οποία προσχώρησε στην οποία εγκρίθηκε με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 252/75

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (Νέα Υόρκη, 1958)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (Σύμβαση Λουγκάνο II) (απόφαση 2009/430/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008)

Διατίθεται [εδώ](#)

Η απόφαση είναι διαθέσιμη [εδώ](#)

Σύμβαση του 1980 σχετικά με τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές, όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο του 1999

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πληροφόρηση σχετικά με το αλλοδαπό δίκαιο, η οποία υπογράφηκε στο Λονδίνο το 1970

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας — Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης του 2011

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την είσπραξη απαιτήσεων διατροφής — Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1956

Διατίθεται [εδώ](#) και [εδώ](#)

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Συμφωνία για τη νομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Αγκόλας, υπογράφηκε στη Λουάντα (1995)

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Γουινέας Μπισάου, συναφθείσα στο Μπισάου (1988)

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μοζαμβίκης, υπογράφηκε στη Λισαβόνα (1990)

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε του 1976

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για την είσπραξη απαιτήσεων διατροφής μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Πράσινου Ακρωτηρίου του 1982

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική και τη δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Πράσινου Ακρωτηρίου του 2003

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής για την είσπραξη διατροφής (2000)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου για τη νομική συνδρομή σε σχέση με το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα επικοινωνίας (1992)

Διατίθεται [εδώ](#)

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

Όταν ένας κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει σε αλλοδαπό δίκαιο, αυτό σημαίνει μόνο ότι εφαρμόζεται το εσωτερικό δίκαιο του εν λόγω κράτους. Δεν σημαίνει ότι τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία. Η μόνη εξαίρεση είναι όταν υφίσταται κανόνας για το αντίθετο (άρθρο 16 του Αστικού Κώδικα).

Η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου περιορίζεται στους κανόνες του αλλοδαπού δικαστικού συστήματος, οι οποίοι εντάσσονται στο καθεστώς που διέπει τον κλάδο του δικαίου που καλύπτεται από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων (π.χ. κληρονομική διαδοχή, οικογένεια, ενοχές, εμπράγματα δικαιώματα) (άρθρο 15 του Αστικού Κώδικα).

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Στην Πορτογαλία, το δικαστήριο δεν ενεργεί με βάση τους ισχυρισμούς των διαδίκων όσον αφορά την εξέταση, την ερμηνεία και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου (άρθρο 5 παράγραφος 3 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας). Ως εκ τούτου, δεδομένης της γενικής αυτής αρχής, το εθνικό δικαστήριο εφαρμόζει τους κανόνες σύγκρουσης νόμων αυτεπαγγέλτως.

2.2 Παραπομπή

Στην Πορτογαλία, ισχύουν τρεις βασικοί κανόνες σε ό,τι αφορά την παραπομπή:

ο κανόνας που προβλέπει την παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους (άρθρο 17 του Αστικού Κώδικα)

ο κανόνας που προβλέπει την παραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο (άρθρο 18 του Αστικού Κώδικα)

ο κανόνας που προβλέπει περιπτώσεις στις οποίες δεν επιτρέπεται η παραπομπή (άρθρο 19 του Αστικού Κώδικα).

Παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους

Στην Πορτογαλία, είναι αποδεκτή η παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους.

Γίνεται παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους όταν ο πορτογαλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δίκαιο άλλου κράτους και το τελευταίο θεωρεί εαυτό αρμόδιο να επιληφθεί της υπόθεσης (άρθρο 17 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Η παραπομπή δεν ισχύει εάν:

το αλλοδαπό δίκαιο στο οποίο γίνεται παραπομπή από τον πορτογαλικό κανόνα σύγκρουσης νόμων είναι δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση **και** το ενδιαφερόμενο μέρος διατηρεί τη συνήθη διαμονή του στην Πορτογαλία ή διαμένει σε χώρα οι κανόνες σύγκρουσης νόμων της οποίας λαμβάνουν ως εφαρμοστέο το δίκαιο της χώρας της ιθαγένειάς του (άρθρο 17 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Ωστόσο, γίνεται πάντα παραπομπή εφόσον πληρούνται σωρευτικά και οι δύο παρακάτω προϋποθέσεις:

η υπόθεση αφορά κηδεμονία, δικαστική συμπαράσταση, περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, γονική μέριμνα, σχέσεις μεταξύ υιοθετούντος και υιοθετημένου ή κληρονομική διαδοχή αιτία θανάτου και

το αλλοδαπό δίκαιο που ορίζεται από τον πορτογαλικό κανόνα σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται η ακίνητη περιουσία, το οποίο και θεωρείται εφαρμοστέο (άρθρο 17 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Η παραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο

Αναπαραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο υπάρχει όταν ο πορτογαλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δίκαιο άλλου κράτους που με τη σειρά του περιέχει κανόνα σύγκρουσης νόμων που παραπέμπει εκ νέου στο πορτογαλικό δίκαιο. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το πορτογαλικό δίκαιο (άρθρο 18 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Ωστόσο, σε υποθέσεις σχετικές με την **προσωπική κατάσταση**, η παραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο επιτρέπεται μόνο εάν πληρούνται οι παρακάτω επιπρόσθετες προϋποθέσεις:

το ενδιαφερόμενο μέρος έχει τη συνήθη διαμονή του σε πορτογαλικό έδαφος ή

ο νόμος της χώρας κατοικίας του ενδιαφερόμενου μέρους θεωρεί εφαρμοστέο το πορτογαλικό δίκαιο (άρθρο 18 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Περιπτώσεις όπου η παραπομπή δεν επιτρέπεται

Κανένας από τους προαναφερθέντες τύπους παραπομπής δεν επιτρέπεται στις παρακάτω περιπτώσεις:

όταν η παραπομπή καθιστά άκυρη ή ανίσχυρη συναλλαγή η οποία θα ήταν έγκυρη εάν εφαρμόζοταν ο πορτογαλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων (χωρίς παραπομπή) (άρθρο 19 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

όταν η παραπομπή έχει ως αποτέλεσμα να είναι παράνομη κατάσταση η οποία υπό διαφορετικές συνθήκες θα ήταν νόμιμη (άρθρο 19 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

όταν τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν ορίσει το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο, στις περιπτώσεις όπου αυτό επιτρέπεται (άρθρο 19 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

2.3 Μεταβολή του συνδυετικού στοιχείου

Το περιεχόμενο του συνδέσμου είναι πραγματικό ή νομικό περιστατικό, το οποίο έχει επιλεγεί από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων και λειτουργεί ως βάση για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου. Ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να είναι π.χ. η ιθαγένεια ή ο τόπος πραγματοποίησης μιας συναλλαγής, ο τόπος δημιουργίας ενός έργου της διανοίας, ο τόπος κατοχύρωσης ενός δικαιώματος, ο τόπος όπου βρίσκονται περιουσιακά στοιχεία ή ο τόπος όπου κατοικεί το ενδιαφερόμενο μέρος.

Το πορτογαλικό δικαστικό σύστημα θέτει τουλάχιστον δύο περιορισμούς στις τροποποιήσεις του συνδέσμου:

Την καταστράτηγηση του δικαίου – θεωρείται αλυσιτελής η τροποποίηση συνδέσμου ο οποίος απορρέει από πραγματικά ή νομικά περιστατικά η οποία διενεργείται από τα ενδιαφερόμενα μέρη για την αποφυγή της εφαρμογής του δικαίου το οποίο θα εφαρμόζοταν υπό διαφορετικές συνθήκες (άρθρο 21 του Αστικού Κώδικα).

Η ενηλικίωση σύμφωνα με το προηγούμενο δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση δεν επηρεάζεται από την εκάστοτε αλλαγή στο εν λόγω δίκαιο (άρθρο 29 του Αστικού Κώδικα).

Σε περίπτωση που είναι αδύνατος ο προσδιορισμός του συνδέσμου από τον οποίο εξαρτάται ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου δικαίου, χρησιμοποιείται το κατά τα άλλα εφαρμοστέο δίκαιο (άρθρο 23 του Αστικού Κώδικα).

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Αντίθεση στη δημόσια τάξη

Οι διατάξεις του αλλοδαπού δικαίου που καθορίζονται από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων δεν ισχύουν εάν παραβιάζουν τις θεμελιώδεις αρχές της διεθνούς δημόσιας τάξης του πορτογαλικού κράτους (άρθρο 22 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Σ' αυτή την περίπτωση, ισχύουν άλλες διατάξεις του αλλοδαπού δικαίου που κρίνονται πιο κατάλληλες ή, εναλλακτικά, εφαρμόζονται οι κανόνες του πορτογαλικού δικαίου (άρθρο 22 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Διεθνείς συμβάσεις και νομοθεσία της ΕΕ

Όταν οι διεθνείς συμβάσεις που είναι δεσμευτικές για το πορτογαλικό κράτος ή η νομοθεσία της ΕΕ προβλέπουν κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο οι οποίοι διαφέρουν από τους κανόνες που προβλέπονται στην εθνική νομοθεσία περί σύγκρουσης νόμων, δεν υπερισχύει η εθνική νομοθεσία.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το μέρος που επικαλείται το αλλοδαπό δίκαιο φέρει το βάρος της απόδειξης ως προς την ύπαρξη και το περιεχόμενο του εν λόγω δικαίου. Ωστόσο, το δικαστήριο οφείλει να ενημερωθεί αυτεπαγγέλτως για το αλλοδαπό δίκαιο. Το αλλοδαπό δίκαιο ερμηνεύεται εντός του συστήματος στο οποίο ανήκει και σύμφωνα με τους κανόνες ερμηνείας που θεσπίζονται σε αυτό (άρθρο 23 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Για πληροφορίες σχετικά με το αλλοδαπό δίκαιο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, γίνεται αναφορά στις δύο συνθήκες που έχει συνάψει η Πορτογαλία: την Ευρωπαϊκή Σύμβαση «περί πληροφορήσεως επί του αλλοδαπού Δικαίου» (Λονδίνο, 1968)

τη Σύμβαση σχετικά με την πληροφόρηση επί νομικών υποθέσεων αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο και την εφαρμογή του (Μπραζιλία, 1972)

Εάν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν είναι δυνατόν να διακριβωθεί, χρησιμοποιείται το δίκαιο που είναι κατά τα άλλα εφαρμοστέο (άρθρο 23 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλην της Δανίας), το εφαρμοστέο δίκαιο επί των συμβατικών σχέσεων ορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 της 17ης Ιουνίου 2008 (Ρώμη Ι), ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Η Δανία είναι το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ για το οποίο δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 της 17ης Ιουνίου 2008. Συνεχίζει να ισχύει η Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές. Στη Δανία, το εφαρμοστέο δίκαιο επί των συμβατικών ενοχών καθορίζεται σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ρώμης του 1980, η οποία υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Τα ζητήματα που αφορούν την επιβεβαίωση, την ερμηνεία και την ολοκλήρωση της δήλωσης βούλησης και την έλλειψη ή τα ελαττώματα της βούλησης διέπονται:

από το εφαρμοστέο επί της ουσίας δίκαιο επί της συναλλαγής (άρθρο 35 παράγραφος 1, του Αστικού Κώδικα)

Η αξία μιας συμπεριφοράς ως δήλωσης βούλησης καθορίζεται:

από το δίκαιο της κοινής συνήθους διαμονής του δηλούντα και του παραλήπτη της δήλωσης, ή ελλείψει αυτού, από το δίκαιο του τόπου όπου έλαβε χώρα η συμπεριφορά

Η αξία της σιωπής ως μέσου δήλωσης καθορίζεται:

από το δίκαιο της κοινής συνήθους διαμονής του δηλούντα και του παραλήπτη της δήλωσης, ή ελλείψει αυτού,

Από το δίκαιο του τόπου παραλαβής της προσφοράς (άρθρο 35 παράγραφοι 2 και 3 του Αστικού Κώδικα).

Η μορφή της δήλωσης βούλησης διέπεται:

από το δίκαιο που εφαρμόζεται επί της ουσίας της συναλλαγής ή

από το δίκαιο που βρίσκεται σε ισχύ στον τόπο πραγματοποίησης της δήλωσης, ή

από το δίκαιο του κράτους που υποδεικνύεται από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων που βρίσκεται σε ισχύ στον τόπο πραγματοποίησης της δήλωσης (άρθρο 36 παράγραφοι 1 και 2 του Αστικού Κώδικα).

Σημείωση:

Οι εναλλακτικές 2) και 3) είναι αποδεκτές μόνο εάν το δίκαιο που διέπει την ουσία της συναλλαγής δεν προβλέπει την ακυρότητα ή το ανίσχυρο της δήλωσης σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με συγκεκριμένο τύπο εάν η συναλλαγή συνάπτεται στην αλλοδαπή.

Το εφαρμοστέο δίκαιο για τη νόμιμη αντιπροσώπευση είναι:

το δίκαιο που διέπει την έννομη σχέση από την οποία πηγάζει η εξουσία αντιπροσώπευσης (άρθρο 37 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δίκαιο για την εκπροσώπηση νομικών προσώπων από τα όργανά τους είναι:

το σχετικό δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση.

Η εκούσια αντιπροσώπευση ρυθμίζεται ως εξής:

το δίκαιο του κράτους όπου ασκούνται οι εξουσίες αντιπροσώπευσης διέπει την ύπαρξη, την παράταση, την τροποποίηση, τα αποτελέσματα και την παύση των εξουσιών αντιπροσώπευσης (άρθρο 39 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας της συνήθους διαμονής του αντιπροσωπευόμενου εάν ο αντιπρόσωπος ασκεί τις εξουσίες του σε χώρα εκτός εκείνης που έχει υποδείξει ο αντιπροσωπευόμενος και εφόσον η εν λόγω χώρα είναι γνωστή από τον τρίτο με τον οποίο συμβάλλεται (άρθρο 39 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Το δίκαιο του τόπου της έδρας του αντιπροσώπου ισχύει εάν ο εν λόγω αντιπρόσωπος ασκεί την αντιπροσώπευση με την επαγγελματική του ιδιότητα και το γεγονός αυτό είναι γνωστό στον τρίτο συμβαλλόμενο (άρθρο 39 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται η ακίνητη περιουσία ισχύει όταν η αντιπροσώπευση σχετίζεται με τη διάθεση ή τη διαχείριση της εν λόγω περιουσίας (άρθρο 39 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Η περίοδος παραγραφής και η αποσβεστική προθεσμία διέπονται:

από το δίκαιο που ισχύει επί του δικαιώματος με το οποίο σχετίζεται ή μία ή η άλλη (άρθρο 40 του Αστικού Κώδικα).

Οι ενοχές που απορρέουν από δικαιοπραξία και η ουσία της συναλλαγής διέπονται:

I. από το δίκαιο το οποίο επέλεξαν ή είχαν υπόψη οι συμβαλλόμενοι (άρθρο 41 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα), υπό τον όρο ότι πληρούνται μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

η εφαρμοσιμότητά του εξαρτάται από σπουδαίο συμφέρον των δηλούντων ή

συνδέεται με μία από τις πτυχές της συναλλαγής που εμπίπτουν στο πεδίο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρο 41 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

II. Σε περίπτωση που οι συμβαλλόμενοι δεν ορίσουν το δίκαιο, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι:

το δίκαιο της συνήθους διαμονής του δηλούντα, σε περίπτωση μονομερούς δικαιοπραξίας

το δίκαιο της κοινής συνήθους διαμονής των συμβαλλόμενων μερών, σε περίπτωση σύμβασης (άρθρο 42 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

III. Σε περίπτωση σύμβασης όπου οι συμβαλλόμενοι δεν έχουν ορίσει το δίκαιο και δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των εξής δύο περιπτώσεων:

των χαρακτηριστικών δικαιοπραξιών για τις οποίες το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο της συνήθους διαμονής του συμβαλλόμενου ο οποίος έκανε την παροχή των επαχθών δικαιοπραξιών για τις οποίες το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του τόπου κατάρτισής τους (άρθρο 42 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δίκαιο για τη διοίκηση αλλοτρίων είναι:

το δίκαιο του τόπου όπου ασκείται η κύρια δραστηριότητα του διοικητή (άρθρο 43 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δίκαιο στην περίπτωση αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι:

το δίκαιο στο οποίο βασίστηκε η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων υπέρ του προσώπου που έγινε πλουσιότερο.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλην της Δανίας), το εφαρμοστέο δίκαιο επί των συμβατικών σχέσεων ορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 της 11ης Ιουλίου 2007 (Ρώμη II), ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Εντούτοις, στις σχέσεις μεταξύ της Πορτογαλίας και των κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Χάγης του 1971 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα, το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιπτώσεις αυτές καθορίζεται σύμφωνα με την εν λόγω Σύμβαση, η οποία υπερισχύει, στο τμήμα αυτό, των κανόνων σύγκρουσης νόμων του κανονισμού Ρώμη II (άρθρο 28 του κανονισμού Ρώμη II).

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

I. Το εφαρμοστέο δίκαιο επί εξωσυμβατικής ενοχής από αδιοπραξία ή κίνδυνο είναι:

α) το δίκαιο του κράτους στο οποίο έλαβε χώρα η κύρια επιζήμια δραστηριότητα, ή

β) σε περίπτωση παράλειψης, το δίκαιο του τόπου όπου θα έπρεπε να είχε ενεργήσει ο υπαίτιος (άρθρο 45 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

II. Εάν ο δράστης δεν είναι υπαίτιος βάσει του δικαίου του τόπου τέλεσης της επιζήμιας δραστηριότητας ή, σε περίπτωση παράλειψης, βάσει του δικαίου του τόπου όπου θα έπρεπε να είχε ενεργήσει, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους όπου έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός, εφόσον πληρούνται σωρευτικά δύο προϋποθέσεις:

α) το δίκαιο του κράτους όπου επήλθε το ζημιογόνο γεγονός καθιστά υπαίτιο τον δράστη, και

β) ο δράστης θα έπρεπε να είχε προβλέψει τη ζημία που προκλήθηκε στο συγκεκριμένο κράτος εξαιτίας της πράξης ή της παράλειψής του (άρθρο 45 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι κανόνες που αναφέρονται στο σημείο I και II δεν ισχύουν όταν συντρέχουν τα εξής:

α) εάν ο δράστης και ο ζημιωθείς έχουν τη ίδια ιθαγένεια ή την ίδια συνήθη διαμονή και βρίσκονται περιστασιακά στην αλλοδαπή, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της ιθαγένειάς τους ή της κοινής συνήθους διαμονής τους, ανάλογα με την περίπτωση.

β) αυτό ισχύει χωρίς να θίγονται οι διατάξεις του κράτους στο οποίο βρίσκονται, οι οποίοι εφαρμόζονται για όλα τα πρόσωπα σε ισότιμη βάση (άρθρο 45 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Η έννοια του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση

Φυσικά πρόσωπα:

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση είναι το δικαίο της ιθαγένειας του φυσικού προσώπου (άρθρο 31 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Σε περίπτωση ανιθαγενή, το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση είναι το δικαίο του τόπου της συνήθους διαμονής του (άρθρο 32 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Εάν, ωστόσο, ο ανιθαγενής είναι ανήλικος ή πρόσωπο υπό δικαστική συμπαράσταση, το δικαίο που διέπει την προσωπική του κατάσταση είναι αυτό του τόπου της νόμιμης κατοικίας του (άρθρο 32 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Νομικά πρόσωπα:

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση των νομικών προσώπων είναι το δικαίο του κράτους όπου βρίσκεται η κύρια και πραγματική έδρα τους (άρθρο 33 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων διέπει:

την οικογενειακή κατάσταση (άρθρο 25 του Αστικού Κώδικα)

την ικανότητα (άρθρο 25 του Αστικού Κώδικα)

Την έναρξη και τη λήξη της νομικής προσωπικότητας (άρθρο 26 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)·

τα δικαιώματα της προσωπικότητας – ύπαρξη, προστασία και περιορισμούς (με την εξαίρεση ότι ο αλλοδαπός ή ο ανιθαγενής δεν χαιρούν καμίας νομικής προστασίας η οποία δεν αναγνωρίζεται από το πορτογαλικό δικαίο) (άρθρο 27 του Αστικού Κώδικα)

την ενηλικίωση (με την εξαίρεση ότι η αλλαγή του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση δεν επηρεάζει την ενηλικίωση που έχει συμπληρωθεί βάσει προηγούμενου δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση) (άρθρο 29 του Αστικού Κώδικα)

τη δικαστική συμπαράσταση και παρόμοιους θεσμούς που στοχεύουν στην προστασία των ανίκανων προς δικαιοπραξία (άρθρο 29 του Αστικού Κώδικα).

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση των νομικών προσώπων διέπει:

τη δικαιοπρακτική ικανότητα του νομικού προσώπου

τη σύσταση, τη λειτουργία και την αρμοδιότητα των οργάνων του

τον τρόπο απόκτησης και απώλειας της ιδιότητας του εταίρου και των αντίστοιχων δικαιωμάτων και καθηκόντων

την αστική ευθύνη του νομικού προσώπου και των αντίστοιχων οργάνων και εταίρων του

τη μετατροπή, τη λύση και την διαγραφή του νομικού προσώπου από τα οικεία μητρώα (άρθρο 33 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Μεταφορά και συγχώνευση νομικών προσώπων:

Η μεταφορά της έδρας νομικού προσώπου από ένα κράτος σε άλλο δεν οδηγεί στην απώλεια της νομικής προσωπικότητας, εάν υπάρχει σχετική συμφωνία στα δίκαια και των δύο κρατών

Η συγχώνευση νομικών προσώπων που υπόκεινται σε διαφορετικό δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση αξιολογείται με βάση και τα δύο αυτά δίκαια (άρθρο 33 παράγραφοι 3 και 4 του Αστικού Κώδικα).

Διεθνή νομικά πρόσωπα:

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση στην περίπτωση των διεθνών νομικών προσώπων είναι το οριζόμενο στην ιδρυτική συνθήκη τους ή στο καταστατικό τους.

Εάν δεν καθορίζεται το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση, τότε αυτό είναι το δικαίο της χώρας όπου βρίσκεται η έδρα (άρθρο 34 του Αστικού Κώδικα).

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Το δικαίο που διέπει τη θεμελίωση της νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου είναι:

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του γονέα κατά τη στιγμή της θεμελίωσης της νομικής σχέσης (άρθρο 56 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το κοινό εθνικό δικαίο αμφότερων των γονέων. Ελλείψει αυτού, το δικαίο της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων και ελλείψει αυτής, το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου όταν πρόκειται για το τέκνο έγγαμης γυναίκας και η θεμελίωση της νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου αφορά τον πατέρα (άρθρο 56 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων διέπονται από:

το κοινό εθνικό δικαίο των γονέων και, ελλείψει αυτού,

Το δικαίο του τόπου της κοινής συνήθους διαμονής των γονέων· ή

Εάν οι γονείς έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά κράτη, το προσωπικό δικαίο του τέκνου (άρθρο 57 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

3.4.2 Υιοθεσία

Το δικαίο που διέπει την υιοθεσία, τη σχέση μεταξύ του υιοθετούντος γονέα και του υιοθετούμενου και τις σχέσεις μεταξύ του υιοθετούμενου και της βιολογικής του οικογένειας είναι:

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούντος (άρθρο 60 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα), ή

εάν η υιοθεσία πραγματοποιηθεί από έγγαμο ζεύγος ή, εάν ο υιοθετούμενος είναι τέκνο ενός εξ αυτών, το κοινό εθνικό δικαίο των υιοθετούντων ή, ελλείψει αυτού,

το δικαίο της κοινής συνήθους διαμονής των υιοθετούντων, και ελλείψει αυτού,

το δικαίο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα ο οικογενειακός βίος των υιοθετούντων (άρθρο 60 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι περιστάσεις υπό τις οποίες δεν επιτρέπεται η υιοθεσία είναι οι εξής:

Η υιοθεσία δεν επιτρέπεται εάν το εφαρμοστέο δικαίο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ του υιοθετημένου τέκνου και των βιολογικών του γονέων δεν αναγνωρίζει ή δεν επιτρέπει την υιοθεσία σε αυτές τις περιστάσεις (άρθρο 60 παράγραφος 4 του Αστικού Κώδικα).

Οι καταστάσεις όπου απαιτείται συναίνεση για την υιοθεσία ή για την αναγνώριση τέκνου:

Όταν το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούμενου απαιτεί τη συναίνεσή του (άρθρο 61 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Όταν το δικαίο που διέπει τη σχέση μεταξύ του ενδιαφερόμενου προσώπου και τρίτου με τον οποίο το ενδιαφερόμενο πρόσωπο συνδέεται με νόμιμη σχέση οικογενειακή ή κηδεμονίας, απαιτεί τη συγκατάθεσή του εν λόγω τρίτου (άρθρο 61 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση καθενός από τους μνηστευμένους ρυθμίζει:

την ικανότητά τους προς σύναψη γάμου

την ικανότητά τους να υπογράψουν προγαμιαία συμφωνία

τους κανόνες που αφορούν την έλλειψη συναίνεσης ή τα ελαττώματα της βούλησης των συμβαλλομένων (άρθρο 49 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δίκαιο για τους τύπους του γάμου είναι:

το δίκαιο του κράτους στο οποίο τελείται ο γάμος

το εθνικό δίκαιο οποιουδήποτε εκ των συζύγων εάν είναι και οι δύο αλλοδαποί που τέλεσαν τον γάμο τους στην Πορτογαλία ενώπιον των οικείων προξενικών ή διπλωματικών υπαλλήλων, και εφόσον το δίκαιο δίνει αντίστοιχες εξουσίες στους Πορτογάλους προξενικούς και διπλωματικούς υπαλλήλους (άρθρο 51 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

οι διπλωματικοί ή προξενικοί υπάλληλοι του πορτογαλικού κράτους ή οι καθολικοί ιερείς μπορούν να τελέσουν τον γάμο δύο Πορτογάλων υπηκόων ή Πορτογάλου υπηκόου και αλλοδαπού (άρθρο 51 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Σε οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που αναφέρονται στην τελευταία περίπτωση, πρέπει να προηγηθεί του γάμου η σχετική αναγγελία που αναλαμβάνει ο αρμόδιος φορέας, εκτός από την περίπτωση παρέκκλισης (άρθρο 51 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Θρησκευτικός γάμος, που έχει ιερολογηθεί στο εξωτερικό μεταξύ δύο Πορτογάλων υπηκόων ή μεταξύ Πορτογάλου υπηκόου και αλλοδαπού, θεωρείται καθολικός γάμος και μεταγράφεται στα αρχεία της οικείας ενορίας της Πορτογαλίας, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής του (άρθρο 51 παράγραφος 4 του Αστικού Κώδικα).

Το δίκαιο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων είναι:

Το κοινό εθνικό δίκαιο (άρθρο 52 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα) ή, ελλείψει αυτού,

το δίκαιο του τόπου συνήθους διαμονής των συζύγων ή, ελλείψει αυτού,

το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα ο οικογενειακός βίος των συζύγων (άρθρο 51 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Δεν υπάρχουν εθνικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων που ρυθμίζουν ειδικά την ελεύθερη συμβίωση, τη συγκατοίκηση και τις άλλες σχέσεις συμβίωσης.

Βάσει του πορτογαλικού δικαίου, η ελεύθερη συμβίωση διέπεται από τον νόμο αριθ. 7/2001, της 11ης Μαΐου 2001 (για την προστασία της ελεύθερης συμβίωσης), που τροποποιήθηκε τελευταία από τον νόμο αριθ. 71/2018, της 31ης Δεκεμβρίου 2018.

Η πορτογαλική νομοθεσία ορίζει την ελεύθερη συμβίωση ως τη νομική κατάσταση ζευγαριού το οποίο, ανεξάρτητα από το φύλο των συντρόφων, ζει μαζί σαν να ήταν παντρεμένο για περισσότερο από δύο χρόνια (άρθρο 1 παράγραφος 2 του νόμου για την προστασία της ελεύθερης συμβίωσης).

Καθώς δεν υπάρχουν κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιέχουν ειδικές διατάξεις για την ελεύθερη συμβίωση, εφαρμόζονται αναλογικά οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.

Εντούτοις, η εν λόγω ερμηνεία ποικίλλει στην εθνική νομολογία.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Σε ό,τι αφορά τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν σ' αυτόν τον μηχανισμό ενισχυμένης συνεργασίας, το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με το διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό καθορίζεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1259/2010, ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό προσώπων και περιουσιακών στοιχείων είναι:

Το κοινό εθνικό δίκαιο· ή, ελλείψει αυτού,

το δίκαιο του τόπου συνήθους διαμονής των συζύγων· ή, ελλείψει αυτού,

Το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα ο οικογενειακός βίος των συζύγων (άρθρο 52 του Αστικού Κώδικα, εφαρμοστέο στον δικαστικό χωρισμό και στο διαζύγιο δυνάμει του άρθρου 55 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

Αλλαγή στο δίκαιο που εφαρμόζεται στη διάρκεια του γάμου:

Σ' αυτήν την περίπτωση, μόνο γεγονός που είναι σχετικό κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για διαζύγιο ή χωρισμό (άρθρο 55 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Καθεστώς που προβλέπεται στο Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με εξαίρεση τη Δανία), το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις, σχέσεις γονέα-τέκνων, γάμου ή αγχιστείας, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων διατροφής έναντι τέκνων των οποίων οι γονείς δεν είναι παντρεμένοι, καθορίζεται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής, της 23ης Νοεμβρίου 2007, που υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται κατωτέρω, στο μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές διατάξεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το εφαρμοστέο δίκαιο, ανάλογα με την περίπτωση, είναι το δίκαιο που αναφέρεται παραπάνω:

υπό τον τίτλο «*Καθορισμός της σχέσης γονέα-παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας*» εφόσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων, και τις σχέσεις μεταξύ υιοθετούντων και υιοθετούμενων

υπό τον τίτλο «*Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός και υποχρεώσεις διατροφής*» εφόσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ συζύγων.

Σε περιπτώσεις όπου η διατροφή είναι υποχρεωτική με βάση άλλες οικογενειακές σχέσεις:

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση των αντίστοιχων μερών.

Στις περιπτώσεις όπου οφείλεται διατροφή είναι υποχρεωτική με βάση δικαιοπραξία:

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που υποδεικνύεται παραπάνω υπό τον τίτλο «*Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες*», και ιδίως σε ό,τι αφορά ενοχές που απορρέουν από δικαιοπραξία και η ουσία της συναλλαγής.

Στις περιπτώσεις όπου η διατροφή είναι υποχρεωτική με βάση τη διάταξη της κληρονομικής διαδοχής ή της τελευταίας βούλησης:

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που υποδεικνύεται παρακάτω υπό τον τίτλο «*Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή*».

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Σε ό,τι αφορά τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν σ' αυτόν τον μηχανισμό ενισχυμένης συνεργασίας, μεταξύ των οποίων και η Πορτογαλία, το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων και των καταχωρισμένων σχέσεων συμβίωσης καθορίζεται, αντίστοιχα, από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2016/1103 και τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2016/1104, που υπερισχύουν των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το δικαίο που εφαρμόζεται στις προγαμιαίες συμφωνίες (ουσία και αποτελέσματα) και στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (είτε εκ του νόμου είτε συμβατικώς) είναι:

το εθνικό δικαίο του ζευγαριού κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου (άρθρο 53 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)· ή, εάν οι σύζυγοι δεν έχουν την ίδια ιθαγένεια

το δικαίο του τόπου κοινής συνήθους διαμονής ζευγαριού κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου· ή, ελλείψει αυτού

το δικαίο του τόπου της πρώτης συζυγικής κατοικίας (άρθρο 53 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)· ή

οποιαδήποτε από τα προηγούμενα καθεστώτα, εάν είναι εφαρμοστέο το αλλοδαπό δικαίο, ένας από τους μελλοντικούς διαμένει συνήθως στην Πορτογαλία και το καθεστώς συμφωνείται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων τρίτων πριν από τη συμφωνία (άρθρο 53 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Όσον αφορά τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, ανατρέξτε στο σημείο «Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής» «Γάμος», στο σημείο που αφορά «τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων» (άρθρο 54 του Αστικού Κώδικα).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλην της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου), το εφαρμοστέο δικαίο επί των κληρονομικών διαδοχών καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 650/2012, ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές διατάξεις.

Ο κανονισμός της ΕΕ για την κληρονομική διαδοχή δεν θίγει την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων στις οποίες η Πορτογαλία είναι συμβαλλόμενο μέρος κατά τον χρόνο της έκδοσής του [άρθρο 75 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012].

Μολονότι η Πορτογαλία έχει υπογράψει τη Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο των διατάξεων διαθήκης, μέχρι στιγμής (Απρίλιος 2021) δεν την έχει κυρώσει και, ως εκ τούτου, δεν δεσμεύεται από αυτήν.

Επομένως, οι διεθνείς διαθήκες διέπονται από τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον του 1973 για τον ενιαίο νόμο σχετικά με τον τύπο διεθνούς διαθήκης, στην οποία η Πορτογαλία είναι συμβαλλόμενο μέρος, η οποία προσχώρηση στην οποία εγκρίθηκε με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 252/75 και από τους κανόνες του συμβολαιογραφικού κώδικα.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του διαθέτη κατά τον χρόνο του θανάτου διέπει:

την κληρονομική διαδοχή αιτία θανάτου

τις εξουσίες του διαχειριστή της κληρονομιάς και του εκτελεστή της διαθήκης (άρθρο 62 του Αστικού Κώδικα)

Το δικαίο του διαθέτη κατά τον χρόνο της δήλωσης διέπει:

την ικανότητα διατύπωσης, αλλαγής ή ανάκλησης διάταξης τελευταίας βούλησης (άρθρο 63 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

τον ειδικό τύπο που απαιτείται λόγω της ηλικίας του προσώπου που συντάσσει τη διάταξη (άρθρο 63 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)·

την ερμηνεία των ρητρών και των διατάξεων τελευταίας βούλησης εκτός κι αν γίνεται αναφορά σε άλλο δικαίο [άρθρο 64 στοιχείο α) του Αστικού Κώδικα]

την απουσία συναίνεσης και τα ελαττώματα της βούλησης [άρθρο 64 στοιχείο b) του Αστικού Κώδικα]·

το παραδεκτό των συνδιαθηκών [άρθρο 64 στοιχείο c) του Αστικού Κώδικα]·

το παραδεκτό των συμφωνιών ως προς τη διαδοχή με την επιφύλαξη του καθεστώτος που υποδεικνύεται παραπάνω, με τίτλο «Σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων» [άρθρο 64 στοιχείο c) του Αστικού Κώδικα].

Σημείωση:

Σε περίπτωση αλλαγής του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση μετά τη σύνταξη της διάταξης τελευταίας βούλησης, το πρόσωπο που συντάσσει τη διάταξη μπορεί να την ανακαλέσει σύμφωνα με το προαναφερθέν δικαίο (άρθρο 63 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Σε ό,τι αφορά τον τύπο των διατάξεων τελευταίας βούλησης, και την ανάκληση ή την αλλαγή της διάταξης, ισχύουν εναλλακτικά τα ακόλουθα:

το δικαίο του τόπου όπου συντελέστηκε η πράξη· ή

το δικαίο που έδωσε την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά το χρόνο της δήλωσης· ή

το δικαίο που έδωσε την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά το χρόνο του θανάτου· ή

το δικαίο στο οποίο παραπέμπει ο τοπικός κανόνας σύγκρουσης νόμων (άρθρο 65 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Περιορισμοί στο εν λόγω καθεστώς:

Πρέπει να γίνει σεβαστή η συμμόρφωση με τον τύπο που απαιτείται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά τον χρόνο της δήλωσης, εάν τυχόν μη συμμόρφωση οδηγεί στην ακυρότητα ή το ανίσχυρο της δήλωσης, ακόμη κι αν αυτή γίνεται στην αλλοδαπή.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Όσον αφορά την κατοχή, την κυριότητα και άλλα εμπράγματα δικαιώματα, εφαρμόζεται:

το δικαίο του κράτους στο έδαφος του οποίου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία (άρθρο 46 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το δικαίο που εφαρμόζεται για τη σύσταση και μεταβίβαση των εμπράγματων δικαιωμάτων επί περιουσιακών στοιχείων υπό μετακίνηση είναι:

το δικαίο της χώρας προορισμού (άρθρο 46 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα)

Το δικαίο που εφαρμόζεται για τη σύσταση και μεταβίβαση των εμπράγματων δικαιωμάτων επί μεταφορικών μέσων υποκείμενων σε καταχώριση είναι:

το δικαίο της χώρας όπου πραγματοποιήθηκε η καταχώριση (άρθρο 46 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα)

Το δικαίο που εφαρμόζεται στην ικανότητα σύστασης εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων ή επί της διάθεσής τους είναι:

το δικαίο του τόπου όπου βρίσκεται η ακίνητη περιουσία, εφόσον αυτό ορίζεται στο εν λόγω δικαίο, ή, σε αντίθετη περίπτωση,

το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση (άρθρο 47 του Αστικού Κώδικα)

Το εφαρμοστέο δικαίο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι:

το δικαίο του τόπου όπου δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το έργο ή, εάν δεν έχει δημοσιευτεί,

το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του δημιουργού, με την επιφύλαξη των διατάξεων ειδικής νομοθεσίας (άρθρο 48 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δικαίο για τη βιομηχανική ιδιοκτησία είναι:

το δικαίο της χώρας όπου αυτή δημιουργήθηκε (άρθρο 48 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.9 Αφερεγγυότητα

Κανόνες: Εφαρμόζεται το δικαίο του κράτους στο οποίο κινήθηκε η διαδικασία (άρθρο 276 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων).

Εξαιρέσεις: αποτελέσματα της κήρυξης αφερεγγυότητας στα ακόλουθα:

• οι συμβάσεις εργασίας και σχέσης εργασίας διέπονται από το δικαίο που εφαρμόζεται στη σύμβαση εργασίας (άρθρο 277 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·

- τα δικαιώματα του οφειλέτη επί ακινήτου, πλοίου ή αεροσκάφους, του οποίου η καταχώριση σε δημόσιο μητρώο είναι υποχρεωτική διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο τηρείται το εν λόγω μητρώο (άρθρο 278 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- οι συμβάσεις που παρέχουν δικαίωμα απόκτησης εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτου ή δικαίωμα χρήσης του διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται το εν λόγω ακίνητο (άρθρο 279 παράγραφος 1 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα του πωλητή σε περιουσιακά στοιχεία που έχουν πωληθεί στον αφερέγγυο οφειλέτη με παρακράτηση κυριότητας και εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στον οφειλέτη και τα οποία, κατά την έναρξη της διαδικασίας, βρίσκονται στην επικράτεια άλλου κράτους, διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο του εν λόγω κράτους (άρθρο 280 παράγραφος 1 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα επί κινητών αξιών που καταχωρίζονται ή κατατίθενται διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στη μεταφορά τους σύμφωνα με το άρθρο 41 του κώδικα κινητών αξιών (άρθρο 282 παράγραφος 1 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων στις χρηματοπιστωτικές αγορές ή σε σύστημα πληρωμών, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της οδηγίας 98/26/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, ή είναι συγκρίσιμα, διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στο σύστημα (άρθρο 285 του κώδικα κινητών αξιών και άρθρο 282 παράγραφος 2 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- οι πράξεις προσωρινής εκχώρησης, όπως ορίζονται στο άρθρο 12 της οδηγίας 86/635/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2006, διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στις οικείες συμβάσεις (άρθρο 283 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- εκκρεμούσα αγωγή που αφορά περιουσιακό στοιχείο ή δικαίωμα της πτωχευτικής περιουσίας διέπεται από το δίκαιο του κράτους ενώπιον των δικαστηρίων του οποίου εκκρεμεί η αγωγή (άρθρο 285 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων).

Σύνδεσμοι προς τη σχετική εθνική νομοθεσία:

[Σύνταγμα της Πορτογαλικής Δημοκρατίας](#)

[Αστικός Κώδικας](#)

[Συμβολαιογραφικός Κώδικας](#)

[Κώδικας αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων](#)

Τελική σημείωση

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έντυπο είναι γενικής φύσης, δεν είναι εξαντλητικές και δεν είναι δεσμευτικές για το σημείο επαφής, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις ή τα δικαστήρια ή οποιονδήποτε άλλο αποδέκτη. Πρέπει πάντοτε να συμβουλευέστε την εφαρμοστέα νομοθεσία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 09/11/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.